

Historie Domu u parku

Na místě, kde se dnes nachází Dům u parku, stávala od roku 1879 vyhledávaná venkovská restaurace Johanna Englische, olomouckého měšťana a restaurátora. Později, v letech 1887 – 1888, vybudoval J. Englisch na tomto místě trojpodlažní palácový obytný dům s restaurací v přízemí, a to na základě projektu Franze Langerera. Byla to tehdy jedna z prvních obytných budov na nově vzniklé ulici (tenkrát ulice Stromořadí). Podle sčítání lidu z roku 1890 zde bydlelo 30 lidí v sedmi nájemných bytech. Šlo převážně o středně zámožné osoby z řad inteligence. Kupříkladu zde bydlela rodina ředitele německého gymnázia Emila Seysse, jehož nechvalně proslulý syn Artur Seyss-Inquart se stal předním představitelem rakouských nacistů a za 2. světové války zastával funkci říšského komisaře v Nizozemí. V roce 1946 byl v Norimberku odsouzen za válečné zločiny k trestu smrti.

K původnímu obytnému domu bylo v roce 1896 na základě návrhu významného architekta Jacoba Gartnera přistavěno dvorní křídlo s reprezentativním společenským a divadelním sálem. Přízemí tohoto traktu bylo od té doby využíváno pro nejrůznější druhy podnikání. V letech 1912 – 1922 zde sídlila firma Salomona Grätzera vyrábějící vánoční ozdoby. Od roku 1924 zde měl svou knihtiskárnu Bohumil (Bohuš) Valihřach. Tiskárna zanikla jako mnoho jiných v roce 1948.

Poté co se Amálie Englischová, vdova po Johannu Englischovi, dostala do finanční tísně, byl dům v roce 1912 v exekuci prodán židovské rodině Grätzerů, resp. již zmíněné firmě Salomon Grätzer. Členové této rodiny podnikali především v papírenství. Vybudovali papírny v Litovli a ve Vlčicích u Loštic, a později vyráběli rovněž i vánoční dekorace. Hospodářská krize, která propukla po skončení 1. světové války, však negativně poznamenala i podnikání Grätzerů. Ta část rodiny, která vlastnila náš Dům u parku, musela v roce 1921 odprodat svou nemovitost odborářům, aby tak uspokojila své věřitele. Budova tím přešla téměř na 90 let do rukou českých kovoodborářů, sdružujících především zaměstnance ze strojírenských závodů v Řepčíně a Hodolanech.

Čeští dělníci již předtím v hojně míře využívali zdejší restauraci ke svým politickým a společenským aktivitám. Od roku 1908 je tento dům v novinových a úředních zprávách často označován jako „Dělnický dům“. Proto není žádným překvapením, že tuto budovu, od té doby již oficiálně nazývanou Dům odborů, získala právě jedna z nejsilnějších odborových organizací v Olomouci. Poté, co během 2. světové války došlo k sloučení všech odborových sdružení do jedné organizace (později nazývané ROH), sídlily zde různé krajské a okresní odborové instituce. Neboť mělo toto místo velký historický význam pro dělnické hnutí, byl dům v roce 1958 prohlášen památkově chráněnou stavbou.

S tím, jak se dům stával čím dál více administrativní budovou, zanikla také zdejší restaurace (v roce 1949). Pohostinství bylo obnoveno až na počátku 90. let, ale už ne v přední části domu, nýbrž ve dvoře. V roce 2010 tuto nemovitost od odborářů koupila společnost Dům u parku, s. r. o., která ji v následujících letech zásadně zrekonstruovala.

Historie restaurace Domu u parku

Restaurace zde existovala ještě dlouho před samotnou výstavbou Domu u parku. Od roku 1879 na tomto místě stál venkovský hostinec s kuželovou dráhou a skleněným pavilonem olomouckého měšťana a restaurátora Johanna Englische. V roce 1888 na jeho místě vyrostla trojposchod'ová obytná budova, v jejímž přízemí se nacházela restaurace. Jméno podniku se v závislosti na nájemci mnohokrát měnilo, ale nejčastěji se setkáme s názvem „U Englischů“, později též „Karvinská pivnice“ nebo „Těšetická pivnice“. Z jedné reklamy před rokem 1914 se mimo jiné dovídáme něco málo o tom, na co se mohli návštěvníci této restaurace těšit: „čepovati se bude vedle vína nejlepšího tu- i cizozemského znamenitý břežňák z pivovaru právovárečných měšťanů v Olomouci, a doporučuji též známou dobrou vídeňskou kuchyni co nejvřeleji.“

I dlouho poté, co stavební boom změnil dosavadní venkovskou krajinu Nové Ulice v moderní předměstskou čtvrť, bylo zdejší pohostinství vyhledávanou destinací převážně německy hovořící olomoucké střední vrstvy. Nejedna německý spolek zde konal své schůze: kupř. spolek Fortschritt (Pokrok), stolní společnost Fidelio, I. Olmützer Radfahrerclub (I. olomoucký cyklistický klub), Friseurklub (Klub holičů), atd. Německý ráz Englischovy restaurace byl ještě umocněn v letech 1906 – 1908, kdy ji měl v pronájmu Karvinský pivovar vlastněný významnou velkopodnikatelskou rodinou hrabat Larisch-Mönnichů. Tento rod patřil k významným německým hospodářským a politickým elitám na Moravě a ve Slezsku.

Krátce před 1. světovou válkou se však ve zdejší restauraci začaly ve větší míře scházet i české spolky a organizace, k čemuž roku 1908 přispělo i pronajmutí podniku české firmě, Těšetickému akciovému pivovaru. Tato událost byla v době nejvypjatějšího nacionálního soupeření mezi Němci a Čechy vnímána jako důležitý politický problém. „Boj o hospody“ proto neminul ani Novou Ulici. České noviny Našinec uveřejnily u této příležitosti pouze lakonickou, o to však výstižnější zprávu: „Karvinskou pivnici pronajal od 1. ledna 1908 těšetický pivovar. Tím opět přibyl v Olomouci nový český hostinský podnik“.

Český charakter si však restaurace U Englischů nadále podržela. Scházely se zde především dělnické spolky a odboráři. Ve dvoře se pořádaly různé tábory lidu a manifestační schůze za lepší hmotné postavení dělnictva nebo veřejné cvičení dělnických tělovýchovných organizací. Z tohoto důvodu se od roku 1908 v novinách a úředních zprávách objevuje neoficiální označení „Dělnický dům“.

Restaurace zde stále existovala i poté, co tuto nemovitost v roce 1921 koupily kovodělnické odbory. Posledním hostinským, kterému byl podnik pronajat, byl v roce 1949 Antonín Němec. Zdejší restaurace zanikla v důsledku toho, že se odboráři rozhodli většinu

místností adaptovat na kanceláře. Dále také proto, že po únoru 1948 došlo k masivní likvidaci živností.

Po delší odmlce zde bylo pohostinské zařízení obnoveno teprve v roce 1992, ale už ne v předním uličním traktu, nýbrž ve dvoře, kde vznikla krytá zahrádka. Hospoda se nejprve jmenovala Pod padákem a v letech 2000 - 2010 Wild West Ranch Restaurant. V roce 2010 změnou vlastníků a následnou realizovanou rozsáhlou rekonstrukcí tento hostinec zanikl. V roce 2015 došlo k znovuoobnovení této tradiční olomoucké restaurace.

Historie reprezentačního sálu Domu u parku

Na základě projektu architekta Jacoba Gartnera se Amálie Englišová, vdova po restaurátorovi a prvním majiteli našeho domu Johannu Englišovi, v roce 1896 rozhodla přistavět k dosavadní obytné budově dvorní křídlo s reprezentativním společenským a divadelním sálem a zvýšit tak atraktivnost zdejší restaurace. Podsálí bylo projektováno jako moderní železobetonová konstrukce s předpokládaným komerčním využitím. Autor návrhu Jakob Gartner byl židovského původu (narodil se v Prostějově) a před 1. světovou válkou patřil k významným rakouským architektům. V Olomouci projektoval několik zajímavých staveb, z nichž jmenujme především olomouckou synagogu postavenou v letech 1895 - 1897 v historizujícím, tzv. maursko-orientálním stylu (dnes je na jejím místě parkoviště na Palachově náměstí). Olomoucká synagoga byla v březnu 1939 vypálena nacisty. Dále v letech 1894 – 1899 navrhl budovu Ústavu pro vzdělávání dívek hraběte Pöttingena v Olomouci.

Na přelomu první a druhé dekády 20. století si zdejší sál vyhlédli i čeští divadelníci. Důvodem bylo to, že česká hospoda na Nové Ulici U města Prahy, kde se tradičně konaly inscenace českých kočovných divadel, byla v roce 1911 koupena německou samosprávou Nové Ulice a podnik byl přejmenován na Stadthof (Městský dvůr). Nový vlastník zásadně nepůjčoval tyto prostory českým spolkům a divadelníkům. Proto se začalo uvažovat o tom, že by se novým jevištěm pro české hrané představení stal právě sál v našem Domě u parku. V roce 1910 tento dům koupila firma Salomon Grätzer. Změna majitele však naštěstí nevedla jako v případě hostince U města Prahy k vyloučení českého divadla. Grätzerové umožnili ambicióznímu divadelnímu řediteli Bedřichu Jeřábkovi přenést tradici divadelních představení kočovných družin do nových prostor.

Do dějin českého divadla v Olomouci se tento kočovný soubor zapsal svým hostováním, které proběhlo na podzim roku 1911 v reprezentačním sále. Bedřich Jeřábek musel ještě před zahájením samotného divadelního provozu upravit zdejší prostory. Změny spočívaly v rozšíření dosavadního jeviště, zavedení elektrického osvětlení a v úpravě hlediště, které mělo po adaptaci kapacitu tři sta míst k sezení, čtyři sta ke stání v přízemí a tři sta ke stání na galerii. Pro odvoz návštěvníků z Hodolan, Holice a okolí měly být dle domluvy vždy po inscenaci připraveny tramvaje. Na začátku sezony se hrály komedie soudobých českých a zahraničních autorů. Veseloherní představení byla doplněna bohatou nabídkou vážnějších dramát autorů L. N. Tolstého, Hermanna Sudermanna a Henrika Ibsena.

Dále se sál pochopitelně využíval k nejrůznějším společenským akcím: plesům, sobotním tanečním večerům, „*odpoledním společenským čajům*“ a silvestrovským veselicím, které zde pořádaly jak německé, tak české spolky. V době 1. republiky si zdejší prostory

pronajímali nejrůznější taneční mistři pro výuku společenských tanců: např. „*Škola tance*“ baletního mistra Luise Morana Lehkého nebo „*maitrè de danse*“ Beppo Rašín, který v roce 1926 vydal knížku „*Tango: Teorie nejoblíbenějšího a nejpoblíbenějšího moderního tance v internacionálním stylu*“. V druhé polovině 20. století se v našem sále konaly převážně odborářské konference a školení.